

VIŠI PRIVREDNI SUD HRVATSKE
 Rješenje broj: PŽ-427/85
 od 22. X 1985.

Vijeće: Kosta Manojlović, Mr Pave Dević, Božo Dragaš

OBVEZA PLAĆANJA VOZARINE U SLUČAJU UGOVORENE
KLAUZULE "PUNO ZA PRAZNO"

Naručitelj prijevoza je obvezan platiti vozarinu za čitavu ugovorenu količinu ukoliko se utvrdi da je ukrcano manje tereta nego što je ugovoreno - Obveza plaćanja vozarine neće postojati ukoliko je do nemogućnosti ukrcaja došlo iz razloga za koje brodar odgovara ili ako se bez obzira na njegovu odgovornost razlozi nalaze na strani broda - Kada je prijevoz ugovoren pod linijskim uvjetima brod je dužan čekati preko vremena određenog za odlazak broda ako je krcatelj bio stalno na dispoziciji zapovjedniku broda i radio onom brzinom kojom se to od njega tražilo - Odredba člana 582 st. 1 ZPUP primjenjuje se samo onda ako se teret ukrcava na temelju odredaba brodarskog a ne i vozarskog ugovora

Medu strankama nije sporno da se tužitelj-brodar na temelju zaključnice broj 84/2/83 od 10. XI 1983. (list 21) obvezao da će za prvotuženika naručitelja prijevoza (u daljnjem tekstu tuženika) brodom "Grobnik" izvršiti prijevoz celuloze na relaciji Split-Holywell; da je dodatkom broj 1/83 od 21.XI 1983. (list 22) izmijenjena luka iskrcaja kao nova određena Cedex via Callais, da je umjesto ugovorene količine od 2.000 m/T celuloze ukrcano samo 1.049 m/T, da je agent tužitelja 8.XII 1983. izdao teretnicu i obračunao vozarinu na iznos od USA \$ 41.435,50 te da vozarina obračunata za neukrcani dio tereta iznosi ukupno USA \$ 37.564,50.

Medu strankama je sporno da li je tuženik obvezan tužitelju platiti iznos od USA \$ 37.564,50, koliko iznosi vozarina obračunata za neukrcanu količinu od 951m/T tereta.

Presudom broj P-2009/84 od 25.X.1984. prvostepeni Okružni privredni sud prihvatio je u cijelosti tužbeni zahtjev i naložio da prvotuženik tužitelju plati iznos od USA \$ 37.564,50 sa 35% kamata od 29. II 1984. do isplate i parnični trošak u iznosu od dinara 30.000, zauzevši stajalište da se zahtjev tužitelja u osnovi temelji na odredbi čl. 581 st. 3 Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (Službeni list SFRJ", broj 22/77, 13/82 i 30/85 - u nastavku teksta ZPUP) prema kojoj se vozarina plaća za cijelu ugovorenu količinu tereta ako se ukrca manje od onoga što je ugovoreno ili se ne ukrca ništa, da se radilo o prijevozu brodom u linijskoj plovidbi, a da tuženik nije pružio dokaz da je do ukrcaja manje količine tereta došlo iz razloga za koje je odgovoran tužitelj kao brodar.

Tuženik je podnio žalbu protiv ove presude i presudu pobija zbog svih žalbenih razloga iz čl. 353 st. 1 ZPP, s prijedlogom da se ista preinači i tužitelj u odnosu na tuženika odbije s tužbenim zahtjevom u cijelosti uz obvezu da tuženiku naknadi parnični trošak, a podredno da se ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno raspravljanje i odluku.

U žalbi navodi da krivnjom brodarovog stivadora nije ukrcao sav teret prema ugovoru, da je tuženik u smislu čl. 471 st. 2 ZPUP teret stavio na raspolaganje tužitelju odnosno njegovom stivadoru i protestirao što cijeli teret iz skladišta nije ukrcao, iz čega slijedi da tuženik nije u obvezi platiti vozarinu po principu "puno za prazno" jer je do nemogućnosti ukrcaja čitavog tereta došlo iz razloga za koje odgovara brodar, a podredno iz razloga jer je brodar raspolagao s neiskorištenim brodskim prostorom. Nadalje, smatra da nije bilo osnova da prvostepeni sud dosudi tužitelju kamate po stopi iznad 8%.

Tužitelj je u odgovoru na žalbu predložio da se žalba tuženika kao neosnovana odbije i potvrdi presuda prvostepenog suda, posebno navodeći da je krcatelj - tuženik isključivo odgovoran što čitava ugovorena količina tereta nije bila ukrkana na brod.

Žalba tuženika je osnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga iz čl. 365 st. 1 i 2 ZPP, ovaj žalbeni sud je utvrdio da je prvostepena presuda donesena u postupku u kojem činjenično stanje nije potpuno utvrđeno, a slijedom toga da se nije mogla ispitati primjena materijalnog prava.

Pravilno je prvostepeni sud, počevši od odredbe čl.581 st.3 ZPP, prema kojoj se vozarina plaća na cijelu ugovorenu količinu tereta ako se ukrca manje od onoga što je ugovoreno ili se ne ukrca ništa, zaključio da bi tuženik kao naručilatelj prijevoza i krcatelj bio u osnovi obvezan da tužitelju plati vozarinu po principu "puno za prazno" za čitavu ugovorenu količinu tereta od 2000 m/T celuloze, nezavisno od činjenice da je ukrcana količina od samo 1049 m/T, kod čega se dodaje da se za plaćanje vozarine ne traži naručiljeva krivnja, već je dovoljna samo objektivna činjenica da je ukrcano manje tereta negoli je ugovoreno. Obveza plaćanja vozarine međutim neće postojati ukoliko je do nemogućnosti ukrcaja došlo iz razloga za koje brodar odgovara ili ako se bez obzira na njegovu odgovornost razlozi nalaze na strani broda.

Nadalje, pravilno navodi prvostepeni sud da je prijevoz ugovoren pod linijskim uvjetima, što znači, da se teret ukrcava čim brod na određenom mjestu bude spreman za ukrcavanje (čl.471 st. 2 ZPUP). Kod toga treba istaći da brodar preuzima teret ispod čekrka (čl.473 st.1 ZPUP), a da je krcatelj dužan predavati teret onom brzinom kojom ga brod može preuzimati (čl.492 st. 2 ZPUP), te da broj linijske plovidbe nije dužan čekati na ukrcavanje preko vremena određenog za odlazak broda koji je predviđen redom plovidbe, ako smetnja za ukrcaj ne pada na stranu brodara, (čl. 493 ZPUP).

Iz navedenog slijedi da brod mora čekati preko vremena određenog za odlazak broda redovne plovidbe ako je krcatelj bio stalno na dispoziciji zapovjednika broda i radio onom brzinom kojom se to od njega zahtijevalo.

Prvostepeni sud je zauzeo stanovište da nisu postojale sumnje za ukrcaj na strani brodara premda je tuženik ustvrdio tokom postupka i kao dokaz priložio teleks kojeg je dana 9.XII 1983. (list 27) uputio agentu brodara, tj. tužitelja i kojim protestira što se na brod "Grobnik" ukrcalo 4.190 bala i što sve bale nisu ukrcane, kao i teleks od 8. XII 1983 (list 26) kojim brodar zahtijeva od zapovjednika da "imperativno isplovi večeras" što može uputiti na zaključak, da je brod "Grobnik" isplovio iz luke Split premda je krcatelj pripremio teret za ukrcaj i slijedom toga da teret djelomično nije ukrcan krivnjom samog brodara.

Prvostepeni sud će stoga u nastavku postupka zatražiti od tuženika da spisu priloži relevantne isprave (u prvom redu prijavu ukrcaja) u dokaz navoda da je brodaru na propisan način, stavljena spremna za ukrcaj, veća količina tereta od one koju je brod ukrcao (1049 tona) i koja je navedena u teretnici broj 1 od 8. XII 1983 (list 4), a da su smetnje zbog toga što nije ukrcana veća količina postojale na strani broda.

Ako bi tuženik dokazao navedene okolnosti onda bi brodar imao pravo naplatiti vozarinu samo za dio tereta koji mu nije bio uredno stavljen na raspolaganje za ukrcaj.

U odnosu na prigovor tuženika u žalbi da je tužitelj raspolagao neiskorištenim brodskim prostorom treba istaći slijedeće:

Prema čl. 582 st. 1 ZPUP ako se ukrca samo dio tereta određenog brodarskim ugovorom, a brodar je raspolagao neiskorištenim dijelom brodskog prostora, ugovorena se vozarina srazmjerno snižava.

U pravu je tužitelj kada u odgovoru na žalbu navodi da se navedena odredba odnosi samo ako se ukrcava teret određen b r o - d a r s k i m a n e i vozarskim ugovorom, pa će prvostepeni sud, ukoliko se s obzirom na rezultate dokaznog postupka utvrdi da se sav teret nije ukrcao iz razloga koji nisu na strani brodaru, u nastavku postupka cijeliti i navedeni prigovor pri čemu će na temelju isprava priloženih spisa, a po potrebi i drugih dokaza, zauzeti stajalište o tome da li se radi o brodarskom ili vozarskom ugovoru.

U doktrini je (tako prof. Branko Jakaša u Sistemu plovidbenog prava Jugoslavije, knjiga treća, izdanje 1980. godine, st.45) ističe da se na temelju vozarskog ugovora prevoze i veće pošiljke tereta, tj. da svki pokušaj definiranja na bazi tereta ne samo što ne bi bio moguć i što ne bi odgovarao intencijama stranaka, nego ne bi pogadao ni pravnu bit stvari, pa je bitno utvrditi ono što su stranke htjele, tj. da li su ugovorile brodarski ili vozarski ugovor.

Okolnost da su se stranke poslužile zaključnicom (list 21), a da nisu upotrijebile tipične forme isprave prijevoznih ugovora poznate pod nazivom "čartar parti" upućuje za sada na zaključak, posebno kada se radi o ugovoru o prijevozu u linijskoj plovidbi, da su time željele zaključiti vozarski, a ne brodarski ugovor.

U slučaju ako i djelomično prihvati tužbeni zahtjev prvostepeni sud će na dosudeni iznos dosuditi kamate po stopi od 8%, a ne 35% kako je presudeno pobijanom presudom iz razloga jer se radi o isplati potraživanja u devizama, a ne u dinarima.

Cijeneći da iz navedenih razloga ostvaren žalbeni razlog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i s tim u vezi pogrešne primjene materijalnog prava, valjalo je na temelju čl. 370 st. 1 ZPP žalbu tuženika uvažiti, pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje, s time, da u nastavku postupka prvostepeni sud izvede sve parnične radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je upozorio ovaj žalbeni sud.

mr Pave Dević,
sudac Višeg privrednog suda Hrvatske

SUMMARY

Decision of the Higher Commercial Court of Croatia,
October 22, 1985, No PŽ-427/85

A judgement rendered by the Higher Commercial Court of Croatia deals with the payment of freight in cases when the contract by charter provides the clause "full for empty".

The court considered the employer liable to pay the freight for the whole stipulated quantity of cargo if the quantity loaded is smaller than stipulated except in cases when the full cargo was not loaded due to the reasons for which the shipowner was liable.

Art. 582 para 1 of Yugoslav Maritime and Inland Navigation Act 1978 applies only when the cargo was loaded according to the provisions of contract by charter but not when voyage charter is concluded.